

Političke prilike pred operaciju Zima '94

Zagrebačkim sporazumom (29. ožujka 1994. godine) dogovoren je prekid borbenih djelovanja između Republike Hrvatske i pobunjenih Srba te je, uz posredovanje predstavnika međunarodne zajednice, određeno zamrzavanje taktičkog stanja na crti dodira te unutar 10 kilometara u oba smjera (pojas razdvajanja). Isprva je sporazum davao nadu i u mogućnost skorog gospodarskog napretka, no zbog čestih upada srpskih terorista u pojas razdvajanja i političkih nastojanja da se ujedine sva područja pod srpskom okupacijom, postalo je jasno da ne treba očekivati mirno rješenje krize.

Nemogućnost UNPROFOR-a da ostvari zadaće iz *Vanceovog plana*, izuzev prekida oružanih sukoba, također je Hrvatskoj dala do znanja da ne može očekivati skoro razvojačenje UNPA područja i uspostavljanje hrvatske vlasti, kao ni uspostavljanje nadzora nad granicama Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine te povratak prognanika. Nezadovoljstvo je Hrvatska iskazala blokadom točaka prolaza UNPROFOR-a čime je najavila da će Hrvatska vojska, ako se stanje ne promijeni, krenuti u oslobađanje okupiranih područja.

Situacija u Bosni i Hercegovini

S okupiranih je područja tzv. Srpska vojska Krajine udružena s Vojskom Republike Srpske početkom studenoga 1994. pokrenula akciju za okupaciju Bihaćke enklave (koja je bila pod nadzorom UN-a) i slom udruženih snaga Armije BiH i HVO-a. Predsjednik BiH Alija Izetbegović zatražio je od Hrvatske pomoć u obrani Bihaća s hrvatskog teritorija, a Hrvatska je odgovorila pokretanjem operacije na Dinari i na livanjskom području s ciljem zaustavljanja srpskih snaga u napadu na Bihać, zadržavajući ih na ovom dijelu bojišta.

Operaciji *Zima '94* (29. studenoga – 24. prosinca 1994.) prethodila je operacija *Cincar* (1. – 3. studenoga 1994.) kojom su snage HVO-a uz pomoć Armije BiH oslobodile područje Kupresa.

Pripadnici 1. hrvatskog gardijskog zdruga u operaciji *Zima '94*

Borbene postrojbe i njihova spremnost

Nakon operacije *Maslenica* tj. *Gusar* (22. siječnja – 1. veljače 1993.), borbena spremnost Hrvatske vojske održavala se pomoću različitih vrsti izobrazbe, pa je tako na području Zbornog područja Split organiziran velik broj tečajeva, a 1994. je izgrađeno i središte za izobrazbu u Šepurinama. Prva taktička vježba s bojnim gađanjem *Bandira 94* provedena je na otoku Viru, a nakon nje, uslijedile su i druge stožerne vježbe po temi napadajnih bojnih djelovanja. Oprema i naoružanje postrojbi također su bili na razini, te je svaka pričuvna postrojba imala barem jedan vod, satniju ili bojnu spremnu za napadajna djelovanja. General Ante Gotovina navodi da je psihološki efekt na neprijatelja imalo i prisustvo 4. i 7. gardijske brigade HV-a koje su se istaknule u svim prethodnim borbenim djelovanjima.

U operaciji *Zima '94* ostvarena je nadmoć nad neprijateljem u omjerima:

ljudstvo 2,2:1

oklopništvo 1,3:1

topništvo za potporu i POB 1,5:1

Operacija je izvedena na području pod kontrolom 7. sjevernodalmatinskog korpusa Srpske vojske Krajine i 12. krajiškog korpusa Vojske Republike Srpske. Potonji je korpus na bojištu imao 5. i 9. laku pješačku brigadu, a SVK 4. laku brigadu uz potporu topničko-raketnih i oklopnih postrojbi.

Hrvatske snage koje su dijelom ili u cijelosti sudjelovale u izvedbi operacije sastojale su se od 4. gardijske brigade, 5. gardijske brigade, 7. gardijske brigade, 126. domobranske pukovnije, satnije 114. brigade, dijelova 6. domobranske pukovnije, Antiterorističke grupe 72. bojne Vojne policije, 1. hrvatskog gardijskog zdruga, 40. inženjerijske bojne, 14. topničkog divizionu, protuoklopno-raketne satnije Zadar, helikopterskih snaga HRZ-a iz Zrakoplovne baze Divulje, 1. gardijske brigade Hrvatskog vijeća obrane (HVO), 2. gardijske brigade HVO-a, 3. gardijske brigade HVO-a, specijalnih postrojbi MUP-a Hrvatske Republike Herceg-Bosne, 80. domobranske pukovnije, 22. diverzantskog odreda, 55. i 79. domobranske pukovnije HVO-a te miješane bojne domobranskih postrojbi ZP Vitez i 60. gardijske bojne Ludvig Pavlović.

Izvedba operacije

U ekstremnim zimskim uvjetima 29. studenoga 1994. godine započela je operacija *Zima '94* koja je trajala ukupno 27 dana. *Zima* je te godine bila iznimno hladna, s temperaturama koje su se spuštale ispod -20°C uz jake vjetrove, a vidljivost su dodatno otežavali gusta magla i visoki snježni zapusi. Operacija je planirana na četiri operativna pravca: Kujača (*Zima-1*), Koričina – Golija (*Zima-2*), selo Čelebić (*Zima-3*) i Dinara (*Zima-4*).

Početak operacije označilo je ubacivanje nekoliko borbenih skupina 3. bojne 126. domobranske pukovnije u neprijateljsku pozadinu kako bi ovladale važnim uzvisinama i tako pripremile teren za nastavak napadne operacije. Jedna je skupina u dodiru s neprijateljem otvorila vatru, pa postrojbu obavijestila porukom: „Počelo je!“. Potom je krenuo prodor hrvatskih snaga na cijeloj bojišnici.

Ostvareni su početni uspjesi na Dinari gdje se ovladalo kotama Bat i Srt, a oslobođena su i sela Čaprazlije, Gubin i Sajković uz Livanjsko polje. Za nastavak borbenih djelovanja od posebne je važnosti bilo oslobađanje dominantne kote Bat. Neprijatelj je pružao otpor i poduzimao protuudare, no hrvatske su snage postupno napredovale i sve dublje ulazile u Livanjsko polje, ovladavši dijelom sela Čelebić, Jevačkom kosom, Radanovačkim vrhom te selima Radanovci i Vrbica. Bilo je vrlo važno koordinirati napredovanje na lijevom i desnom boku napada kako bi jedni druge pratili i tako

stvarali veću sigurnost i stabilnost oslobođenog područja. U završnim danima operacije hrvatske su snage ušle u sela Šormaze, Pržine i Ninkoviće, a na desnom dijelu Livanjskog polja oslobođeni su Bogdaši i Šegrti.

Taktički pomaci ostvarivani su sve do Badnjaka, 24. prosinca 1994. godine, a neprijatelj se povukao na crtu Nuglašica – Grkovci gdje je organizirao obranu. Prestankom hrvatskih napadnih djelovanja, neprijateljske su se snage utvrdile i krenule s prikupljanjem svježih snaga te su pokušale provesti protunapade, ali bez uspjeha. Izvođenjem operacije na pravcu Livno – Bosansko Grahovo smanjen je pritisak srpskih snaga na Bihać, a hrvatske su se snage približile Kninu, i to iz pravca koji vodstvo Republike Srpske Krajine nije očekivalo.

Pripadnici HVO-a u Čelebiću 6. 12. 1994.

Ishod operacije

Dva glavna cilja operacije bila su zaustaviti neprijateljsku ofenzivu na Bihać i stvoriti pogodan strateški prostor za oslobađanje dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine koji su bili pod nadzorom pobunjenih Srba. Bilo je potrebno razbiti neprijateljske snage i odbaciti ih s dominantnih položaja i uzvišenja, odbiti moguće protunapade, a potom i utvrditi dosegnutu crtu s koje će se uvoditi nove snage za nastavak napada te osigurati stabilnu logističku potporu.

Završetkom operacije *Zima '94* oslobođeno je područje širine 10 km, dubine 20 km, odnosno ukupne površine 200 četvornih kilometara, a veći dio Livanjskog polja našao se pod kontrolom hrvatskih snaga – HV-a i HVO-a. Neprijatelj je poražen te više nije bilo mogućnosti da izvrši protunapad prema Sinju, a ujedno je ostvaren i neizravan pristup do središta pobunjenih Srba – grada Knina. Klin koji je ovim napadajnim bojem napravljen kroz Livanjsko polje, omogućio je daljnja napadajna djelovanja koja su dovela do konačnog oslobođenja hrvatskog teritorija u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja. Hrvatske su snage u operaciji *Zima '94* imale 29 poginulih i 58 ranjenih te jednog nestalog pripadnika.

Operacija *Zima '94* ističe se i po iznimnim naporima inženjerijskih postrojbi koje su zaslužne za cestovni proboj na Dinari i izgradnju putova kojima su tenkovi dovoženi na velike nadmorske visine. U ovoj su operaciji hrvatske snage ostvarile prednost za nastavak oslobodilačkih borbi, bojeva i operacija iz završne faze Domovinskog rata – *Skok 1, Skok 2, Ljeto '95, Oluja, Maestral, Južni potez i Bljesak*.

Božić na Dinari 1994.

O izložbi

Izložbom *Zima '94* obilježavamo 30. obljetnicu zajedničke istoimene operacije HV-a i HVO-a. Operacija je izvedena u teškim zimskim uvjetima, na planini Dinari i u Livanjskom polju. Ovom je operacijom napravljen značajan pomak za oslobađanje okupiranih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine te je napravljen „klin“ u Livanjskom polju koji je hrvatskim snagama omogućio kasniji prodor prema Kninu.

Na izložbi su predstavljeni predmeti iz fundusa Muzeja Domovinskog rata u Splitu te grada raznih posuditelja koji su i sami sudjelovali u operaciji *Zima '94* – vojne odore, dijelovi vojne opreme i oružje. Izložbeni panoi opremljeni su autentičnim fotografijama, vojnim planovima i kartama te novinskim člancima iz navedenog razdoblja. Cilj izložbe je široj javnosti predstaviti značaj operacije za tijek i konačan ishod Domovinskog rata.

Autorica izložbe
Sanja Budić Leto

Tenk na Dinari

OPERACIJA ZIMA '94.
Galerija Muzeja Domovinskog rata u Splitu
26. studenoga 2024. – 15. travnja 2025.

Organizator izložbe
Muzej Domovinskog rata u Splitu

Autorica izložbe i deplijana
Sanja Budić Leto

Kustosi izložbe
Sanja Budić Leto
Matej Gabrilo

Stručni suradnici na postavljanju izložbe
Matej Gabrilo
Bruna Periš
Klara Čapalija

Likovni postav izložbe
Sanja Budić Leto
Bruna Periš
Klara Čapalija

Lektura i korektura
Garber Media d.o.o.

Grafičko oblikovanje i tisak
Editori d.o.o.

Fotografije
Udruga veterana 4. gardijske brigade „Pauci“
Udruga veterana 7. gardijske brigade „PUMA“
Udruga branitelja veterana Vojne policije 72. bojne
Udruga veterana 40. inženjerske bojne HV
Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata
Franjevački muzej i galerija Gorica Livno
Petar Matanović
Dragan Maretić
Filip Ratković
Živko Erak

Donatori grade
Udruga veterana 7. gardijske brigade „PUMA“
Nenad Žure

Posuditelji grade
Ante Alduk
Ante Čokolić
Toni Tomáš

Nakladnik
Muzej Domovinskog rata u Splitu

Za nakladnika
Matej Gabrilo

Naklada
100

Pokrovitelji izložbe
Splitsko-dalmatinska županija
Grad Split

Pripadnici 4. bojne 5. gardijske brigade u operaciji *Zima '94*

Pripadnici 7. gardijske brigade u operaciji *Zima '94*

Literatura:

Ademi, Rahim. *Samo istina. Ratni dnevnik generala Hrvatske vojske*. Zagreb, Večernji list, 2021.
Čosić, Krešimir. „Kako smo promijenili tijek rata Operacijom Zima '94.“ *Braniteljski portal*, 30. 11. 2019. Pristup ostvaren 6. 9. 2024. <https://www.braniteljski-portal.hr/krenuli-smo-29-studenog-1994-kako-smo-promijenili-tijek-rata-operacija-zima-94/>.
Gotovina, Ante. *Napadajni bojeni i operacije HV i HVO (Hrvatskih snaga)*. Knin, Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, 1996.
Lucić, Josip, ur. *4. gardijska brigada Hrvatske vojske Pauci. Monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991. – 1996. Drugo, izmijenjeno izdanje*. Zagreb, Hrvatska povijest; Despot infinitus, 2022.
Lucić, Josip, ur. *7. gardijska brigada Hrvatske vojske Puma. Monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991. – 1996. Drugo, izmijenjeno izdanje*. Zagreb, Hrvatska povijest; Despot infinitus, 2023.
Marijan, Davor. *Domovinski rat*. Zagreb, Hrvatski institut za povijest; Hrvatska povijest; Despot infinitus, 2016.
Pintarić, Vesna. „25. obljetnica operacije Zima '94.“ *Hrvatski vojniki 593* (2019.). Pristup ostvaren 9. 6. 2024. <https://hrvatski-vojniki.hr/25-obljetnica-operacije-zima-94/>.
Šimić, Petra. *Heruj u ratu – hrvatski ponos u miru: Andrija Matijaš Pauk*. Split, Muzej Domovinskog rata u Splitu, 2023.

MUZEJ DOMOVINSKOG RATA U SPLITU
IZLOŽBA

Operacija zima '94

